ENGAGEMANG OCH SAMARBETE

ETIKRÅDETS ÅRSRAPPORT 2014

etikrådet

ETT SAMARBETE MELLAN FÖRSTA, ANDRA, TREDJE OCH FJÄRDE AP-FONDEN

INNEHÅLL

s. 2
ORDFÖRANDE HAR ORDET

ETIKRÅDETS ARBETSPROCESS

etikrådet
ETT SAMARBETE MELLAN FÖRSTA, ANDRA, TREDJE OCH FJÄRDE AP-FONDEN

s. 6

s. 12
POSITIVA FÖRÄNDRINGAR I GRUVINDUSTRIN

s. 14
PALMOLJA

RESEREPORTAGE

s. 22
FÄLTSTUDIER I SYDOSTASIEN

ÅRET I KORTHET	1
ORDFÖRANDE HAR ORDET	2
GENERALSEKRETERAREN HAR ORDET	4
KORT OM AP-FONDERNAS ETIKRÅD	5
ETIKRÅDETS ARBETSPROCESS	6
STÄNDIGT FLÖDE AV DIALOGER	8
POSITIVA FÖRÄNDRINGAR I GRUVINDUSTRIN	12
PALMOLJA	14
KAKAOBRANSCHEN SAMARBETAR FÖR FÖRÄNDRING	16
POSITIVA TECKEN PÅ FÖRÄNDRINGAR INOM LIVSMEDELSINDUSTRIN	17
MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER I PRAKTIKEN	18
FORTSATT FOKUS – ARBETE MOT KORRUPTION	19
KLIMATET – SVÅR FRÅGA I FRÅNVARO AV REGLERING	20
HÅLLBARHET PÅ TILLVÄXTMARKNADER	21
FÄLTSTUDIER I SYDOSTASIEN	22
HISTORISK TILLBAKABLICK	24
ETIKRÅDETS LEDAMÖTER	25

FSC www.fsc.org MIX Paper from responsible sources FSC® C106236

ETIKRÅDETS ÅRSRAPPORT
INNEHÅLL OCH PRODUKTION: Etikrådet i samarbete med Oxenstierna & Partners.
FOTO: Peter Phillips AB, Christina Olivecrona, Arne Lööw, Emma Cramér.
TRYCK: Pipeline Nordic AB, Sweden

ÅRET I KORTHET

Etikrådet har under 2014 fört förebyggande och reaktiva dialoger om bland annat mänskliga rättigheter, miljö och antikorruption med drygt 300 globalt verksamma bolag i olika branscher.

2014

DRYGT 300 BOLAG

Etikrådet har fört förebyggande och reaktiva dialoger med 308 bolag spridda över hela världen. I många fall handlar dialogen om mer än ett hållbarhetsområde.

FÖREBYGGANDE INITIATIV OCH SAMARBETEN

Förebyggande initiativ, ofta i samarbete med andra internationella investerare, är en viktig del av Etikrådets strävan att påverka bolag till ett ansvarsfullt företagande. Exempel på två branscher som Etikrådet arbetat med under 2014 är palmoljeindustrin respektive kakaoindustrin.

REKOMMENDATION OM AVYTTRING

AP-fonderna har under 2014, på Etikrådets rekommendation, avyttrat två bolag: Barrick Gold och Agrium. Barrick Gold är kopplat till brott mot internationella konventioner, bland annat biologisk mångfald genom att de släpper ut gruvavfall direkt i flodsystem. Agruim handlar med fosfat från det av Marocko okuperade Västsahara, utan att kunna bevisa att det sker i västsaharahiernas intresse.
I inledningen av 2015 har Etikrådet rekommenderat fonderna att avyttra Morotola Solutions som levererar övervakningsutrustning till Västbanken, vilket strider mot internationell folkrätt. Etikrådet bedömer att fortsatta dialoger med dessa bolag inte är meningsfulla.

SEMINARIUM FÖR BOLAG

Etikrådet anordnade hösten 2014 ett seminarium för svenska bolag om FN:s vägledande principer gällande företags ansvar för mänskliga rättigheter, de så kallade Ruggie-principerna.

ÅRLIG RAPPORTERING

AP-fondernas arbete som utförs genom Etikrådet redovisas årligen i Etikrådets årsrapport och på www.etikradet.se samt till del även i AP-fondernas ägarrapporter och årsredovisningar.

ENGAGEMANG

ENGAGEMANG PER HÅLLBARHETSOMRÅDE

TOTALT 859

- Antikorruption **16%**
- Arbetsrätt, hälsa och säkerhet **15%**
- Miljö **15%**
- Mänskliga rättigheter **25%**
- Övergripande hållbarhetsstrategi **12%**
- Särskilda vapen **8%**
- Affärsetik **8%**

ENGAGEMANG PER BRANSCH

TOTALT 308 BOLAG

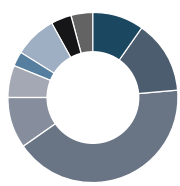

- Energi **10%**
- Konsumentvaror **14%**
- Råvaror **42%**
- Verkstad **10%**
- IT/telekom **6%**
- Tobak **3%**
- Finans **8%**
- Läkemedel **4%**
- Övrigt **4%**

ENGAGEMANG PER REGION

BOLAGENS HEMVIST, TOTALT 308 BOLAG

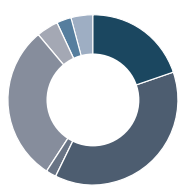

- Asien **20%**
- Europa **38%**
- Central- och Sydamerika **2%**
- Nordamerika **30%**
- Oceanien **4%**
- Afrika **3%**
- Mellanöstern **4%**

STATUS PÅ 2014 ÅRS DIALOGER VID UTGÅNGEN AV ÅRET

TOTALT 308 BOLAG (SE FÄRGFÖRKLARING PÅ SIDAN 8)

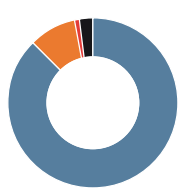

- Blå **218**
- Orange **76**
- Röd **1**
- Svart **13**

ORDFÖRANDE HAR ORDET

Efter Etikrådets första åtta år konstaterar jag att Etikrådets arbetssätt, att arbeta för att bolagen ska förbättra sitt agerande och att engagera sig för att lösa eventuella problem, är den modell som av allt fler både ägare och andra intressenter anses ge bäst resultat på lång sikt. En förutsättning för att bolag ska utvecklas väl på lång sikt, både när det gäller verksamhet och avkastning, är att hållbarhetsfrågor är integrerade i den dagliga verksamheten.

Arne Lööw
Ordförande 2014

DÄRFÖR ENGAGEMANG

För Etikrådet och AP-fonderna är det en självklarhet att löpande följa upp hur bolag arbetar med etik och miljö och därtill relaterade frågor, det område som allt oftare benämns ”hållbarhet”.

Engagemang kan ske på olika sätt. Etikrådets arbete bygger på dialog med bolag både när problem uppstår i deras verksamhet och i förebyggande syfte. Det kan tyckas självklart att vända sig direkt till bolaget med förfrågningar om mer information eller åsikter om hur verksamheten bör bedrivas, men tyvärr är detta ännu inte en given arbetsmodell för påverkan hos alla intressentgrupperingar. Likväl anser AP-fonderna och Etikrådet att det är bolaget som i första hand bör kontaktas när synpunkter ska framföras på deras verksamhet. Så agerar majoriteten av engagerade ägare, men också ett flertal intresseorganisationer som verkligen vill få till stånd en positiv utväxling på sitt engagemang. Målet för oss alla, som engagerar oss i hållbarhetsfrågor, är att bolag ska bedriva sin verksamhet väl och generera avkastning under långsiktigt hållbara förhållanden.

ENGAGEMANG GER RESULTAT

Att engagemang ger positiva resultat ser vi till exempel i gruvprojektet som Etikrådet drivit tillsammans med Sjunde AP-fonden och holländska pensionsförvaltaren PGGM. Gruvverksamhet har ofta stor påverkan på omgivningen inom såväl miljö, mänskliga rättigheter, hälsa och säkerhet samt risk för korruption. Det är därför viktigt att bolag har väl fungerande interna processer och rutiner för hur dessa hållbarhetsrisker ska hanteras. Etikrådet har arbetat med gruvindustrin sedan länge, bland annat genom det projekt som inleddes 2011 kring hur ett trettiotal gruvbolag hanterar hållbarhetsfrågor. Information om bolagens strategier och policyer analyserades utifrån gruvbranschens egen branschorganisations, International Council on Mining and Metals (ICMM), hållbarhetsprinciper för att identifiera bolagens styrkor och svagheter. Under 2014 genomfördes en uppföljning, genom en ny analys gentemot ICMM:s hållbarhetsprinciper. Resultatet var glädjande. För var och en av de tio hållbarhetsprinciper som ingår redovisades förbättringar, framför allt på de viktiga områdena biologisk mångfald, bidrag till social och ekonomisk samhällsutveckling samt hälsa och säkerhet. Utfallet visar återigen att engagemang gör skillnad!

Även inom palmoljeindustrin finns stora utmaningar. Etikrådet arbetar därför tillsammans med andra investerare genom ett PRI-samarbete för att förmå bolagen att agera i linje med RSPO:s (Roundtable on Sustainable Palmoils) standard för en hållbar produktion och användning av palmolja. Vi ser nu att allt fler bolag arbetar utifrån denna standard samt att bolag även börjat inkludera en tidsplan i sina policyer när spårbarhet ska vara implementerad. Det är viktigt för att kunna följa från vilken plantage palmoljan kommer ifrån, dvs att det är från en plantage som följer RSPO:s principer. Även här har engagemang gjort skillnad.

TYDLIGA KRAV

Det finns också tillfällen när Etikrådet inte når ända fram trots stort engagemang. Kanadensiska Barrick Gold är ett exempel där Etikrådet under året har rekommenderat AP-fonderna att utesluta bolaget på grund av dess gruvverksamhet i Papua Nya Guinea. Anledningen är bolagets avfallshantering från sin gruvverksamhet. Barrick Gold använder sig där av en metod som kallas ”riverine tailing”, vilket innebär att avfall från gruvverksamheten släpps rakt ut i vattendrag. Metoden är dock kontroversiell och är endast tillåten i Indonesien och på Papua Nya Guinea. Etikrådet har ställt som krav på Barrick Gold att införa en policy, som förbjuder användandet av denna avfallsmetod

i framtida projekt. Bolaget har dock tydligt deklarerat att det inte vill avsäga sig möjligheten till riverine tailing i framtiden. Etikrådet rekommenderade avyttring av Freeport McMoRan av samma anledning 2013.

Etikrådet har även rekommenderat uteslutning av det kanadensiska bolaget Agrium. Agrium skrev under 2014 kontrakt för leveranser av fosfat från det av Marocko ockuperade Västsahara. Etikrådet, tillsammans med andra investerare, påtalade för bolaget att de inte har kunnat bevisa att köpen av fosfat sker i enlighet med västsaharianernas intresse och önskemål. Dock utan att få gehör från bolaget. Även i detta fall har Etikrådet rekommenderat avyttring av bolaget.

Etikrådet har fört dialog med Motorola Solutions gällande leverans av övervakningsutrustning till Västbanken. Målet med dialogen har varit att bolaget ska upphöra med leveranser till Västbanken samt att bolaget ska göra en översyn av sin policy gällande mänskliga rättigheter. Bolaget har inte visat något intresse av att föra dialogen framåt, därför har Etikrådet i början av 2015 rekommenderat avyttring av bolaget.

”PÅ VAR OCH EN AV DE TIO HÅLLBARHETS-PRINCIPER SOM INGÅR REDOVISADES FÖRBÄTTRINGAR”

VAD KAN FÖRVÄNTAS AV ETIKRÅDET?

Etikrådet och AP-fonderna får ofta synpunkter på sin verksamhet. Det är positivt att personer och organisationer med ett stort intresse av miljö- och etikfrågor engagerar sig. Att olika intressenter riktar uppmärksamheten till för dem angelägna frågor är ett viktigt informationsbidrag till vårt arbete. Etikrådet, liksom andra engagerade ägare, kan dock inte engagera sig i alla områden. Vi väljer däremot ut de områden där vi ser att vi kan göra skillnad, antingen genom eget påverkansarbete, men oftast tillsammans med andra ägarrepresentanter. Det viktiga är att agera. USA:s tidigare president Bill Clinton sa på en investerarkonferens med hållbarhetstema: ”You cannot do everything, but you cannot choose to do nothing!” (Du kan inte göra allt, men du kan inte välja att inte göra någonting).

INTERNATIONELL UPPMÄRKSAMHET

Etikrådets modell att påverka genom direktkontakt med bolagen blir som tidigare nämnts, mer och mer vedertaget även utanför Sverige. Det märker vi på den uppmärksamhet AP-fonderna och Etikrådet får internationellt. Vi blir inbjudna att delta i olika dialoger och samarbeten samt inbjudna som deltagare och talare vid olika sammankomster.

Etikrådet inbjöds, och närvarande, som ägarrepresentant vid FN:s stora miljökonferens i New York i september 2014, under ledning av generalsekreterare Ban Ki-Moon. Glädjande var att det där presenterades ett antal projekt mellan olika intressenter såsom regeringar, företag och ägare, vilket visar att det nu sker betydligt mer konkret arbete än tidigare. Det presenterades olika projekt där länder och bolag gått samman för att minska skövling av regnskogar, samt att arbeta framåtblickande via återplantering av regnskog, något som Etikrådet anser vara av stor vikt för bland annat biologisk mångfald. På miljökonferensen presenterades även ett antal initiativ med mål att minska utsläpp av växthusgaser. Investerare uppmanades att beräkna sina investeringars totala utsläpp av växthusgaser, dels för att få en mer samlad bild över utsläppen, dels för att framöver kunna se med vilken takt utsläppen via olika åtgärder minskar.

PRI – STEG I RÄTT RIKTNING

AP-fonderna i Etikrådet är aktiva medlemmar av PRI [1] – de principer som det internationella nätverket för ansvarsfulla investeringar ställt sig bakom och som stöds av FN. Exempelvis är Etikrådets generalsekretare ordförande i PRI:s arbetsgrupp för PRI Clearinghouse, en digital plattform för samarbeten mellan investerare i olika projekt.

Under det gångna året har vi under det nya ordförandeskapet i PRI sett en positiv utveckling av PRI:s arbete. Bland annat har en ordentlig översyn gjorts av den interna styrningen, ledningen har mer kontakt med oss medlemmar och diskuterar de aktuella frågorna på ett helt annat sätt än tidigare. Etikrådet anser sig ha en konstruktiv dialog med PRI och ser fram emot ett fortsatt samarbete.

AVSLUTANDE ORD

Året som ordförande i Etikrådet har inneburit mycket intensivt arbete, men också ett väldigt stimulerande och angeläget arbete. Att hållbarhetsfrågor beaktas i förvaltningen är en nödvändighet och självklarhet för att uppnå bästa möjliga avkastning på lång sikt. Det är mycket glädjande varje gång Etikrådets arbete ger ett positivt utfall. Det går att påverka bolag att uppträda och tänka mer långsiktigt och hållbart. Jag tackar för mig och önskar Första AP-fonden lycka till som under 2015 för tredje gången tar över ordförandeklubban.

Stockholm i januari 2015
ARNE LÖÖW

[1] PRI står för Principles for Responsible Investment – ett FN-initiativ riktat mot investerare och som Första, Andra, Tredje och Färde AP-fonden har undertecknat.

EFFEKTIVARE SAMARBETE – UTNYTTJA PRI:S POTENTIAL

Samarbete mellan AP-fonderna kring dialoger med utländska bolag är grunden för Etikrådets arbete. Institutionella investerare har oftast mindre innehav i många bolag runt om i hela världen. Bolagsdialoger är resurskrävande, samtidigt som kravet på lägre kostnader är i fokus i finansbranschen generellt. Lösningen borde rimligen vara att effektivisera samarbetet, enligt Etikrådets generalsekreterare John Howchin, tillika ordförande för styrgruppen för PRI:s plattform för samarbeten.

Det har nu gått nästan 15 år sedan AP-fonderna fick i uppdrag att ”ta etik- och miljöhänsyn utan att göra avkall på det övergripande målet om hög avkastning”. AP-fonderna fokuserade tidigt på att utveckla strategier för dialog och påverkan i stället för ”svartlistning”. Målet var inte att sälja av problematiska innehav utan att istället adressera problem och göra skillnad genom att engagera sig i bolag där problem identifierats.

AP-fonderna arbetade initialt på var sitt håll, men startade 2007 Etikrådet för att samla sina resurser och för att få mer tryck i diskussionerna, då det visat sig att AP-fonderna ändå ofta var engagerade i diskussioner med samma bolag. Det var helt enkelt mer resurseffektivt att arbeta tillsammans.

I samma veva sjösattes också FN-initiativet för ansvarsfulla investeringar (PRI) för institutionella investerare, där en av principerna naturligt nog också handlar om att samarbeta. PRI skapade också en webbaserad samarbetsplattform, kallad clearinghouse, för att underlätta för investerare att samarbeta kring engagemang och ”poola” sina resurser. Initialt var det investerare, som i likhet med AP-fonderna, var vana vid att samarbeta med andra investerare och som genom samarbetsplattformen kunde identifiera bolag och branscher och tillsammans med nya samarbetspartner driva dialoger. Clearinghouse har utvecklats och idag finns ett dussintal projekt på samarbetsplattformen och ett par hundra av PRI:s närmare 1 400 medlemmar har deltagit i någon form av samarbetsprojekt.

Det är en bra utveckling, jag undrar om det inte borde gå att göra ännu mer? I princip finns det medlemmar i PRI runt hela världen och med stora investeringar på sina respektive lokala marknader. I stort sett täcks alla världens bolag in. Exempelvis är AP-fonderna betydligt större ägare procentuellt sett i svenska bolag än i utländska bolag. Etikrådets erfarenhet är också att investerare i regel har bättre kontakt med bolag på sin hemmamarknad, vilket avsevärt kan underlätta att få problematiska frågor lösta på ett effektivt sätt. Etikrådet har under åren byggt upp ett stort antal kontakter med andra investerare, med vilka vi samarbetar i olika frågor. Detta borde kunna utvecklas ytterligare och rimligen borde PRI vara en utmärkt plattform för detta.

I PRI:s styrgrupp förs, under Etikrådets ordförandeskap, diskussioner om samarbetsformer och tekniska lösningar för att man lättare ska kunna dra nytta av varandras kunskap och närvaro på respektive hemmamarknad. Under 2014 påbörjades också ett större projekt för att bygga en teknisk plattform för ett socialt nätverk för investerare inom ramen för PRI. Meningen är att en första version ska lanseras under 2015. Grundtanken är att ytterligare förenkla för PRI:s medlemmar att ta kontakt med varandra och att starta gemensamma engagemang. En bättre teknisk lösning underlättar säkert samarbetet, men är inte svaret på allt.

”FÖR ETT EFFEKTIVT SAMARBETE KRÄVS SAMSYN MELLAN INVESTERARE”

För ett effektivt samarbete krävs samsyn mellan investerare. Att identifiera möjliga samarbetspartner är därför inte en helt oproblematisk process, då olika investerare har olika ambitioner samt olika infallsvinklar och utgångspunkter för sitt engagemang. Mycket är baserat på den erfarenhet investeraren har på området, men också på hur långt man har kommit i sin egen utvecklingsprocess kring vad man vill och tror sig kunna uppnå i sina engagemang. Etikrådets erfarenhet är att olika investerargrupperingar med liknade ambitioner utvecklas och att dessa sedan samarbetar med andra grupperingar för att få ökat tryck i frågorna samt fördelar arbetsbelastningen sinsemellan. Denna utveckling gagnar också bolagen som investerarna kontaktar, eftersom det sannolikt ger en ökad tydlighet från investerarhåll samtidigt som bolagen inte behöver lägga tid på att svara på samma frågor gång på gång från olika håll. Tiden får utvisa, men förhoppningen är att PRI:s nya sociala nätverk kan bli en bra utveckling för PRI, dess medlemmar och för bolagen.

JOHN HOWCHIN
Etikrådets generalsekreterare

KORT OM AP-FONDERNAS ETIKRÅD

Sedan 2007 samordnar Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fonden arbetet med miljö- och etikfrågor i utländska bolag via det gemensamma Etikrådet. Dessa AP-fonder är buffertfonder i det allmänna pensionssystemet. De fyra AP-fonderna fick 2001 samma uppdrag – att placera buffertkapitalet till största möjliga nytta för pensionssystemet och att långsiktigt skapa hög avkastning till låg risk samt ”ta hänsyn till etik och miljö, dock utan att göra avkall på det övergripande målet om hög avkastning”.

ETIKRÅDETS ARBETSPROCESS SKA BIDRA TILL ATT MINSKA RISKERNA OCH ÖKA DEN LÅNGSIKTIGA AVKASTNINGEN I AP-FONDERNAS INVESTERINGAR

Etikrådet arbetar för att bolag, utifrån den verksamhet de bedriver, hanterar relevanta hållbarhetsaspekter. Bolagen ska ha ändamålsenliga riktlinjer samt styr- och uppföljningssystem som möjliggör att verksamheten bedrivs på ett så ansvarsfullt sätt som möjligt.

Etikrådet driver och deltar i förebyggande initiativ för att främja hållbarhetsaspekter i ett bolags verksamhet samt för dialoger med bolag då incidenter inträffat, som kan kopplas till kränkning av internationella konventioner avseende miljöhänsyn och mänskliga rättigheter.

ETIKRÅDETS VÄRDEGRUND

Etikrådets arbete grundar sig på de fyra AP-fondernas gemensamma värdegrund, som de utifrån uppdraget har utvecklat – att agera utifrån principerna om engagemang, agerande och förändring i syfte att göra skillnad.

Den gemensamma värdegrunden baseras på den svenska statens värdegrund tillsammans med de internationella konventionerna, som Sverige har undertecknat, samt Sveriges ställningstaganden i folkrättsliga frågor. I värdegrunden är demokrati, alla människors lika värde, den enskilda människans frihet och värdighet samt en hållbar utveckling centrala delar. Allt i enlighet med skrivningarna i den svenska regeringsformen.

Att värdegrunden utgår från den svenska statens värdegrund är viktigt och fungerar väl som en utgångspunkt i dialogen med bolag och andra intressenter. Värdegrunden är också enkel att kommunicera internationellt.

Varje AP-fond arbetar självständigt i enlighet med AP-fondslagen och fattar egna investeringsbeslut. AP-fonderna konkurrerar med varandra och samråder därför inte med varandra om investeringsbeslut. Varje AP-fond har mellan 1 500 och 3 500 aktieinnehav varav en del förvaltas genom så kallad indexförvaltning. Indexförvaltning används ofta för att kostnadseffektivt få en exponering mot olika geografiska marknader, vilket leder till ägande i samtliga börsbolag som finns i ett specifikt aktieindex.

SAMARBETE FÖR ÖKAD BOLAGSPÅVERKAN

Etikrådet samarbetar kring de bolag som finns i AP-fondernas noterade aktieportföljer, främst de utländska innehaven. AP-fonderna är relativt sett små aktieägare i de globala bolagen och därför är behovet av att samarbeta, både med varandra och med andra intressenter, som störst i dessa innehav.

INTERNATIONELLT SAMARBETE VIKTIGT

Etikrådet samarbetar med större internationella investerare i andra länder, främst med andra pensionsfonder, i syfte att dela erfarenheter och driva gemensamt påverkansarbete. Samarbete ger ökad tyngd som ägare, utnyttjar resurser effektivare och underlättar därmed att önskade resultatförbättringar uppnås i bolagen. De fyra AP-fondernas samlade kapital uppgår till cirka 1 200 miljarder kronor, vilket ökar möjligheterna att påverka ett bolag jämfört med enskilda insatser.

ETIKRÅDETS ARBETSPROCESS

Etikrådets arbetsprocess ska bidra till att minska riskerna och öka den långsiktiga avkastningen i AP-fondernas investeringar. Etikrådets arbete utgår från principer om engagemang, agerande och förändring där målet är att vara långsiktiga, ansvarstagande och engagerade ägare. Det är genom att vara engagerade ägare som AP-fonderna kan påverka bolag att bedriva sin verksamhet på ett långsiktigt hållbart sätt.

DIALOG SOM VERKTYG

Etikrådets utgångspunkt är att AP-fonderna inte ska ha investeringar i bolag som systematiskt kränker de internationella konventioner som Sverige undertecknat. Dialog med bolagen är Etikrådets viktigaste verktyg för att åstadkomma förändring och få bolag att agera mer ansvarsfullt. Etikrådet stöder AP-fonderna, i utövandet av aktiv ägarstyrning, genom att påverka bolag att skapa handlingsplaner kring dokumenterade kränkningar och att arbeta förebyggande.

Etikrådet arbetar både direkt gentemot bolag för att påverka deras agerande och indirekt genom initiativ på internationell nivå. Initiativen syftar ofta till att påverka lagstiftning och självreglering för att sätta tryck på bolagen att öka sitt ansvarstagande.

De fyra AP-fonderna i Etikrådet har alla skrivit på FN:s initiativ för ansvarsfulla investeringar (PRI). AP-fonderna driver därigenom aktivt utvecklingen för att påverka andra investerare och bolag att ta hänsyn till frågor som rör miljö och sociala aspekter. PRI är också en viktig plattform för att skapa förutsättningar för samarbeten mellan internationella investerare.

REAKTIVT ARBETE

Etikrådets reaktiva arbetsprocess sker i flera steg. Två gånger om året genomlyser AP-fonderna sina aktieportföljer med avseende på kränkningar av internationella konventioner. Däremellan sker löpande dialoger med bolagen för att följa upp rapporterade bolagsincidenter.

För att bevaka om bolagsincidenter inträffar använder AP-fonderna och Etikrådet ett stort antal källor exempelvis media, intresseorganisationer, myndigheter, domstolar och FN-organ. Trots detta finns alltid risken att enskilda incidenter inte fångas upp. Om Etikrådet får information om en sådan incident eller kränkning, integreras denna information i Etikrådets systematiska process.

När Etikrådet väljer att gå in i en fördjupad bolagsdialog bedöms problemen vara påtagliga, väl dokumenterade och att Etikrådets engagemang ska kunna göra skillnad. Syftet med dialogen är dels att bolaget ska upphöra med kränkningen, dels att införa förebyggande system för att undvika framtida kränkningar.

FYRAÅRSGRÄNS

Så länge en dialog går framåt och/eller Etikrådet gör bedömningen att det finns möjlighet att påverka bolaget i positiv riktning, fortgår dialogen. En dialog avslutas vanligtvis när målet för dialogen har uppnåtts. Från och med 2014 införde Etikrådet en tidsgräns på fyra år för reaktiva bolagsdialoger som förs med bolag där konventionskränkningar verifierats av externa experter. Om Etikrådets syfte med bolagsdialogen inte uppnåtts inom fyra år, rekommenderar Etikrådet att AP-fonderna avyttrar bolaget.

Etikrådet ser avyttring som en absolut sista utväg. En avyttring görs med vissheten om att problemet, som är orsaken till avyttringen, med stor sannolikhet inte kommer att försvinna på grund av att AP-fonderna säljer bolagets aktier. Missförhållandena riskerar dessvärre att fortgå utan påtryckningar från engagerade ägare som kräver förbättringar av bolaget.

FÖREBYGGANDE ARBETE

En alltmer betydande del av Etikrådets verksamhet gäller förebyggande initiativ. De syftar till att undvika att allvarliga bolagsincidenter inträffar och stärka bolagens arbete med hållbarhetsfrågor. Etikrådet har de senaste åren lagt allt mer fokus på förebyggande initiativ, eftersom det visat sig vara ett effektivt sätt att påverka bolag till ett mer ansvarsfullt företagande med fokus på bransch eller problemområde. Exempel på Etikrådets förebyggande arbete är inom gruv-, läkemedels- och palmoljeindustri samt antikorruption. Dessa dialoger har ofta förts i samarbete med andra investerare.

Etikrådets arbete handlar om att uppmana bolag att öka sitt fokus på riskhantering kring olika miljö- och sociala frågor, förbättra interna processer alternativt förbättra transparensen kring sitt arbete. Etikrådet analyserar bolagets svagheter och styrkor utifrån befintlig bolagsinformation och bästa praxis i respektive bransch.

ETIKRÅDETS ARBETSPROCESS

STEG I ARBETSPROCESSEN	FÖREBYGGANDE DIALOGER	REAKTIVA DIALOGER (VID MISSTÄNKT KRÄNKNING AV KONVENTIONER)
1. → GENOMLYSNING AV AP-FONDERNAS BOLAGSINNEHAV	Etikrådet har en systematisk omvärldsbevakning av cirka 4 000 bolag. Media, andra investerare, intresseorganisationer och FN-organ utgör några av källorna.	
2. → FÖRDJUPAD GRANSKNING	Etikrådet gör en inventering och övergripande analys av bolag, branscher, problemområden och investerarinitiativ.	Cirka 100–300 bolag granskas årligen vidare för misstänkt association till kränkning av internationella konventioner. Granskning genomförs av flera aktörer; av Etikrådet självt, av andra investerare och av olika tjänsteleverantörer.
3. → VAL AV DIALOGBOLAG OCH MÅLSÄTTNING FÖR DIALOG	Etikrådet väljer bolag samt eventuella förebyggande projekt. Valet av fokusområden är inte ett ställningstagande om att områden i sig är mindre viktiga utan en medveten strategi att lägga Etikrådets resurser där de bedöms göra mest nytta.	Etikrådet för en direkt dialog med ett antal bolag där konventionsbrotten och problemen är påtagliga och väl dokumenterade. Därutöver för Etikrådet, i samarbete med andra investerare och olika tjänsteleverantörer, dialog med övriga bolag med anledning av påstådda kränkningar av konventioner.
4. → DIALOGARBETE	Fördjupade bolagsanalyser och eventuell jämförelse avseende minimikrav och bästa praxis för respektive bransch.	Ytterligare påtryckningsaktiviteter vidtas till exempel samarbete med andra investerare, att lägga aktieägarförslag på bolagsstämmor och att rösta på bolagsstämmor.
5A. → MÅLET MED DIALOGEN HAR UPPNÅTTS	Dialogen avslutas.	Dialogen avslutas. Särskild bevakning av bolaget görs under fem år.
5B. → MÅLET MED DIALOGEN HAR EJ UPPNÅTTS	Dialogen fortsätter.	Om Etikrådets dialog inte gett önskat resultat efter maximalt fyra år rekommenderar Etikrådet AP-fonderna att avyttra bolaget. Beslut om avyttring fattas av varje AP-fond enskilt. Etikrådet kontrollerar årligen om situationen förändrats och om bolaget bedriver verksamheten i linje med internationella konventioner.

STÄNDIGT FLÖDE AV DIALOGER

Etikrådet har under 2014 fört dialoger med drygt 300 bolag ofta rörande flera olika hållbarhetsområden. Kategoriseringen nedan ger en ögonblicksbild av statusen på ägardialogerna vid utgången av 2014.

BLÅ DIALOG

Förebyggande dialog som Etikrådet fört med ett bolag under året eller en dialog kring en inträffad incident som bolaget under året klargjort och/eller adresserat på ett adekvat sätt. Totalt 218 bolag vid utgången av 2014.

ORANGE DIALOG

Dialog som Etikrådet fört under året med anledning av att en incident har inträffat eller där bolaget ingår i ett förebyggande projekt och där Etikrådet anser att bolaget har åtgärder kvar att vidta. Dialogen med detta bolag kommer därför att fortsätta. Totalt 76 bolag vid utgången av 2014.

RÖD DIALOG

Dialog med ett bolag där kränkningar av en konvention är verifierad. Denna bolagsdialog är tidsbegränsad och bör maximalt pågå i fyra år. Om dialog inte lett till förbättring efter denna tid rekommenderar Etikrådet respektive fond att avyttra bolaget. Ett bolag var rött vid utgången av 2015.

SVARTA BOLAG

Bolag som Etikrådet har rekommenderat AP-fonderna att avyttra. Etikrådet undersöker årligen om den kränkning av internationella konventioner som var orsaken till avyttringen kvarstår. I slutet av 2014 hade Etikrådet rekommenderat AP-fonderna uteslutning av 13 bolag. Samtliga rekommendationer har följts av fonderna.

EXEMPEL PÅ DIALOGER OCH DERAS STATUS VID UTGÅNGEN AV 2014

Nike

Arbetar tillsammans med underleverantörer, regeringen och Better Factories Cambodia med målet att säkerställa arbetarnas grundläggande arbetsrättigheter.

Total

Total har avtal med Marocko gällande geologiska undersökningar utanför Västsaharas kust. Om undersökningarna övergår i prospektering och utvinning av olja skulle det kunna leda till brott mot internationell folkrätt.

Siam Cement

Efter att ha implementerat en ny uppförandekod för leverantörer under 2013 har Siam Cement under 2014 börjat revideringen av sina underleverantörer med avseende på mänskliga rättigheter och miljöarbete. Målet är att samtliga leverantörer ska ha reviderats i slutet av 2015.

MTN

MTN har tydliggjort sitt ställningstagande gällande mänskliga rättigheter och informations- och kommunikationsteknik. MTN åtar sig att försvara sina konsumenters yttrandefrihet och rätten till datasekretess. Arbete pågår nu att tydliggöra hur mänskliga rättigheter ska implementeras i riskanalysen.

Motorola Solutions

Leverans av övervakningsutrustning till Västbanken är ett brott mot mänskliga rättigheter. Bolaget vill inte ändra sitt beteende trots drygt fyra års dialog. Efter rapportperiodens utgång har Etikrådet rekommenderat att avyttra innehavet.

Agrium

Handel med naturresurser från ockuperat område. Bolaget visar inga större intentioner att ändra sitt beteende trots flera års dialog.

Barrick Gold

Utsläpp av gruvavfall i flodsystem är inte acceptabelt. Bolaget har skrifligt svarat att det inte avser att anta en policy, som begränsar bolagets framtida användning av den kontroversiella metoden.

ETT AXPLOCK AV DIALOGER UNDER ÅRET

Dialoger med bolag förs i förtroende och det är inte alltid möjligt att offentligt redogöra för dessa. AP-fonderna och Etikrådet värnar om transparens och vill i den mån det är möjligt offentliggöra delar av det arbete som bedrivs utan att riskera möjligheterna att uppnå målet med dialogen. Nedan presenteras ett axplock av de dialoger Etikrådet har fört med bolag under 2014.

FORTSATTA UTMANINGAR KRING UTVINNINGEN AV NATURRESURSER I VÄSTSAHARA

I linje med det arbete Etikrådet inledde 2009 kring utvinning av naturresurser i Västsahara har ytterligare ett bolag, **AGRIUM**, varit föremål för dialog under 2014.

Etikrådet kontaktade tillsammans med en handfull andra investerare det kanadensiska bolaget Agrium våren 2012. Det hade då framkommit att bolaget hade skrivit ett kontrakt för leverans av fosfat från Marocko, där delar av leveransen planerades komma från det ockuperade Västsahara. Trots denna initiala diskussion med investerare inledde bolaget importen under 2013 med ett kontrakt som löper till 2020. Agrium är väl insatt i problematiken som omgärdar Västsahara, men anser att deras köp av fosfat ligger i linje med internationell och kanadensisk lag. Etikrådet anser inte att bolaget har kunnat bevisa att fosfatutvinningen sker i enlighet med västsahariernas intressen och önskemål. Etikrådets bedömning är att en fortsatt dialog inte är meningsfull och har därför rekommenderat fonderna att avyttra Agrium.

Etikrådet är sedan tidigare i kontakt med oljebolaget **TOTAL** och fortsätter att följa utvecklingen kring den rekognoscering, geologiska undersökning, bolaget genomfört efter olja i havet utanför den västsahariska kusten. Rekognosceringen är slutförd och bolaget genomför nu en utvärdering av de geologiska data man fått in. Om informationen visar sig vara positiv och Total bestämmer sig för att påbörja provborrningar, så vill Etikrådet att bolaget kan visa att det säkerställt att provborrningarna sker enligt västsahariska befolkningens intressen och önskemål.

VÄSTSAHARA

Västsahara är sedan 1975 ockuperat av Marocko och står på FN:s lista över icke-självstyrande områden som ska avkoloniseras. FN:s rättschef slog i januari 2002 fast att utvinning av naturresurser i Västsahara mot den västsahariska befolkningens vilja skulle vara i strid med FN:s konvention för medborgerliga och politiska rättigheter samt FN-konventionen för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. FN:s säkerhetsråd konstaterade i januari 2002 att ett kontrakt för rekognoscering och utvärdering inte medför exploatering eller fysisk bortforsling av mineraltillgångar. Skulle rekognosceringen övergå i prospektering och utvinning, måste detta ske i enlighet med den västsahariska befolkningens intressen och önskemål för att inte vara i strid mot folkrätten.

GRUVAVFALL I FLODER ÅTER I FOKUS

Under 2013 påbörjade Etikrådet en dialog med det kanadensiska gruvbolaget **BARRICK GOLD**. Målet med dialogen var att få bolaget att anta en publik policy där de förbinder sig att avstå från att släppa ut gruvavfall till floder i framtida projekt. Utsläpp av gruvavfall i floder är kontroversiellt, eftersom denna metod strider mot FN:s konvention om biologisk mångfald. Etikrådet har dessvärre inte nått några framsteg i dialogen med bolaget. Barrick Gold har i ett skriftligt svar klargjort att bolaget inte kommer att anta någon policy som begränsar bolagets framtida val av avfallsmetod.

Etikrådets bedömning är att en fortsatt dialog med Barrick Gold inte är meningsfull och att det finns en risk för framtida kränkningar, eftersom bolaget inte utesluter möjligheten att i framtida projekt använda sig av den kontroversiella avfallsmetoden. Etikrådet har rekommenderat fonderna att avyttra sina innehav.

ARBETSFÖRHÅLLANDEN VID LEKSAKSTILLVERKNING

Dåliga arbetsförhållanden hos leksakstillverkares underleverantörer i Kina har uppmärksammats i ett flertal rapporter. Problemen gäller bland annat farliga arbetsförhållanden, olika former av trakasserier, olagliga anställningsförhållanden med mera.

Bolaget **MATTEL** har varit i fokus i flera av dessa rapporter. Etikrådet har under en längre tid försökt få till stånd en konstruktiv dialog med bolaget kring de frågor som rapporterna lyfter fram, utan större framgång. Under 2014 öppnade dock Mattel upp för dialog med Etikrådet rörande både hur de arbetar med underleverantörer och förhållandena vid bolagets egna produktionsanläggningar.

RESOLUTIONER KRING MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Etikrådet fortsatte under 2014 sin dialog med **MOTOROLA SOLUTIONS** med anledning av att bolaget har levererat skräddarsydd övervakningsutrustning till bosättningar på Västbanken, vilket strider mot internationell humanitär rätt.

Målet för Etikrådets dialog har varit att bolaget ska upphöra att leverera övervakningssystem med tillhörande tjänster till bosättningar som ligger på ockuperad mark. Därtill har Etikrådet haft målsättningen att bolaget ska anta en bolagspolicy, som förhindrar bolaget att framgent överträda internationell humanitär rätt.

Etikrådet lade tillsammans med amerikanska investerare fram ett aktieägarförslag till Motorola Solutions årsstämma 2014. Förslaget till årsstämman innebar att bolaget ska göra en översyn av dels sin policy rörande mänskliga rättigheter, dels hur bolaget förhåller sig till bland annat fjärde Genèvekonventionen. Motorola Solutions har som svar till aktieägarförslaget sett över sin policy, men Etikrådet och de andra investerarna ville se mer omfattande förändringar och försökte därför att återigen lägga ett aktieägarförslag inför bolagets årsstämma 2015. Det stoppades dock av bolaget med hänvisning till Securities and Exchange Commissions (SEC) regler. Etikrådet ansåg då att man, under de fyra år dialogen pågått, försökt få tillstånd förändring med alla medel som stått till buds. Därför rekommenderade Etikrådet, i början av 2015, fonderna att avyttra bolaget då dess verksamhet kan kopplas till kränkningar av fjärde Genèvekonventionen.

FORTSATT FOKUS PÅ UNDERLEVERANTÖRER

Trots ambitiöst hållbarhetsarbete i många bolag från olika branscher fortsätter Etikrådet att få in rapporter om problem hos underleverantörer till bolagen.

NIKE har förekommit i flera rapporter de senaste åren, bland annat rörande deras underleverantörer i Indonesien och Kambodja. Rapporterna har handlat om dåliga arbetsförhållanden, låga löner och övertidsarbete utan ersättning. Enligt uppgift har Nikes underleverantörer i Indonesien betalat under den lagstadgade minimilönen som krävs enligt indonesisk lag. Vidare har arbetare i Kambodja avskedats för att de deltagit i strejker mot dåliga arbetsvillkor och låga löner.

I dialogen med Etikrådet har Nike bland annat redovisat hur samtliga som tidigare avskedats från underleverantören i Kambodja nu återanställts.

I Kambodja arbetar Nike tillsammans med Better Factories Cambodia (ett initiativ som stöds av Internationella Arbetstagarorganisationen, ILO och Världsbankens Internationella Finansieringsbolag för utvecklingsländer, IFC), den lokala fabriksledningen och den kambodjanska regeringen för att säkerställa bättre arbetsmiljö samt grundläggande arbetstagarrättigheter, som till exempel rätten till kollektiva löneförhandlingar.

POSITIVA FÖRÄNDRINGAR I GRUVINDUSTRIN

Etikrådet initierade 2011 ett projekt med fokus på gruvbranschen. Uppföljningen av projektet visar att Etikrådets dialoger med bolagen bidragit till förbättringar på samtliga hållbarhetsområden som diskuterats.

Ett trettiotal gruvbolag, som AP-fonderna hade innehav i 2011, ingick i projektet. Projektet har beskrivits utförligt i Etikrådets årsrapporter för 2011, 2012 och 2013.

Skälet till att driva ett förebyggande initiativ på bred branschbasis var att Etikrådet under många år engagerat sig i ett flertal gruvbolag, som hade olika problem i sin verksamhet kring frågor som vatten, mänskliga rättigheter och specifikt urfolksrättigheter.

Som utgångspunkt för gruvbolagens hållbarhetsarbete använde sig Etikrådet av branschorganisationen International Council of Mining and Metals (ICMM)* tio principer för gruvbolag och hållbar utveckling. Bolagens förebyggande arbete kring varje princip analyserades sedan av en extern analysfirma och Etikrådet fick en profil på varje bolag, där eventuella brister i bolagets förebyggande arbete lyftes fram. Etikrådet kontaktade därefter bolagen för att diskutera resultatet av analysen.

Etikrådet genomförde mer än tjugo dialoger, som innebar ett flertal kontakter och möten med projektbolagen under cirka två års tid.

POSITIV UTVECKLING ÖVER HELA LINJEN

Etikrådet fick både skriftligen och muntligen i dialoger med bolagen klara indikationer på att flera av de frågor som analysen lyfte fram var på väg eller skulle adresseras. Det framgick också tydligt att det pågick många diskussioner inom branschen och med många andra intressenter kring de aktuella frågeställningarna, vilket ytterligare byggde på momentum för bolagen att vidareutveckla sitt arbete. Under dessa år var det mycket fokus på gruvbranschen och det var därför rimligt att förvänta sig en positiv utveckling på projektets indikatorer. Uppföljningen visade på en genomsnittlig förbättring med en ökning av snittpoängen på drygt sex procentenheter för gruppen som helhet, vilket kan anses vara ett bra resultat.

FOKUS PÅ BIODIVERSITET GAV RESULTAT

ICMM:s princip nummer sju rörande biodiversitet var ett viktigt område där den initiala analysen 2011–2012 visade på brister i många av bolagen. Biodiversitet är också ett område som många intressenter, bland annat

HUR VÄL LEVER BOLAGEN UPP TILL ICMM:S PRINCIPER?

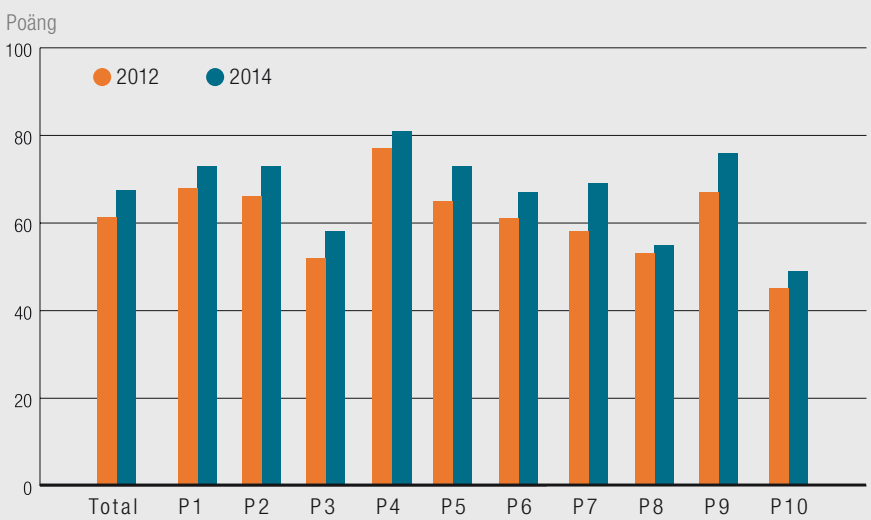

* www.icmm.com

Analysresultatet av 25 bolag gentemot ICMM:s tio principer, P1 till P10.

Jämfört med analysen som gjordes 2011–2012 är det fem bolag färre, eftersom dessa bolag antingen blivit uppköpta eller avnoterade. Dessa bolag har därför tagits bort ur analysen för att kunna göra en korrekt jämförelse av förändringarna.

Genomsnittlig poäng per princip där 100 är maximalt utfall enligt analysen.

Principerna beskrivs på nästa sida.

lokalbefolkning och NGO:er, lyft fram som ett viktigt område där mer arbete krävs från bolagens sida. Även ICMM delar den analysen och har tagit fram ett nytt ledningsdokument för gruvbolag kring biodiversitet. Detta var därför en återkommande diskussionspunkt i många av Etikrådets dialoger med bolagen. Det är mycket glädjande att se att det gav resultat. Biodiversitet är den indikator som ökat mest med elva procentenheter. Självklart återstår det att i framtiden följa upp hur detta implementeras i verkligheten, men det finns skäl att tro på bättre strategier framöver.

ÖKAT FOKUS PÅ DE LOKALA SAMHÄLLENA KRING GRUVORNA

Etikrådet har genom åren sett mycket problematik kring gruvsamhällen vad gäller ekonomisk och social utveckling. Att hantera förväntningarna om vad en gruva kan förväntas ge tillbaka till lokalsamhällena är en komplex frågeställning och där det ofta uppstår konflikter på grund av dålig uppfyllelse av bolagens löften eller ibland orimliga förväntningar från lokalbefolkningen. Detta var en återkommande punkt i dialogerna med bolagen. ICMM:s princip nummer nio handlar om detta och det är glädjande att se att det är ett av de områden som utvecklats mest. Indikatorn har stigit med nio procentenheter.

BÄTTRE, MEN DET ÅTERSTÅR MYCKET ARBETE KRING MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Sedan FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter, de så kallade Ruggie-principerna, antogs 2011 har ett av Etikrådets fokus varit mänskliga rättigheter generellt, inte bara i gruvbranschen. I dialogerna som Etikrådet har haft med gruvbolagen var det tydligt att de flesta bolagen då arbetade med att tolka och förstå hur FN:s principer skulle implementeras och vilka nya policyer och ledningsprogram, som bolagen behövde utveckla för att kunna följa principerna. Vid utvärderingen hösten 2014 framgick det tydligt att en del av bolagen fortfarande har arbete kvar att göra även om indikatorn för ICMM:s princip nummer tre, rörande bland annat policyer och ledningsprogram för mänskliga rättigheter, har ökat med sex procentenheter, dock från en relativt låg nivå. Att det finns mer kvar att göra för att kunna implementera FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter gäller dock inte bara gruvindustrin utan de flesta branscher.

UTSKICK TILL YTTERLIGARE 75 GRUVBOLAG

För att sprida de erfarenheter och lärdomar som gruvprojektet gett har Etikrådet skrivit ett brev som sammanfattar projektet, dess syften, mål och resultaten av diskussionerna med de berörda bolagen i projektet, inklusive ett antal generella rekommendationer. Brevet skickades till 75 gruvbolag i AP-fondernas aktieportföljer, som inte varit del av projektet.

ATT FÅ TILL STÅND FÖRÄNDRINGAR

Etikrådet ser positivt på större förebyggande branschprojekt av flera skäl. Det är enklare att dels få till stånd förbättringar hos bolag som ännu inte haft större problem i sin verksamhet, dels adressera större problem när man diskuterar hållbarhet generellt. Det är också alltid lättare att föra en konstruktiv dialog om det går att lyfta fram styrkor bolaget har – och inte bara diskutera problemen. Det är viktigt att understryka att det är många intressenter som bearbetar olika frågeställningar kring gruvbolags verksamheter och att Etikrådet bara är en av dessa.

ICMM:S TIO HÅLLBARHETSPRINCIPER

1. Införa och upprätthålla etiska affärsmetoder och ett ordentligt system för bolagsstyrning.

2. Integrera överväganden kring hållbar utveckling i bolagets beslutsprocesser.

3. Upprätthålla grundläggande mänskliga rättigheter och respektera kulturer, seder och värderingar i kontakter med anställda och andra som berörs av bolagets verksamhet.

4. Implementera strategier för riskhanteringgrundat på fakta och sund vetenskap.

5. Söka ständiga förbättringar kring hälsa och säkerhet.

6. Söka ständiga förbättringar för miljöprestanda.

7. Bidra till bevarandet av biologisk mångfald och ha ett inkluderande förhållningssätt vid planering.

8. Underlätta och uppmuntra ansvarsfull produktdesign, användning, återanvändning, återvinning och deponi av produkter.

9. Bidra till en social och ekonomisk utveckling samt en samhällsutveckling på de orter där företaget verkar.

10. Genomföra effektiva och transparenta dialoger, kommunicera med bolagets intressenter och ha verifierad oberoende rapportering.

Fritt översatt till svenska av Etikrådet.

För mer information
http://www.icmm.com/our-work/sustainable-development-framework/10-principles

PALMOLJA – BIODIVERSITET OCH SPÅRBARHET I FOKUS

Palmolja är en viktig råvara i många olika konsumentprodukter och därmed en viktig råvara för flera av de bolag som AP-fonderna har innehav i. Samtidigt är det en råvara med stora utmaningar både vad gäller miljö och sociala aspekter. Etikrådet har därför valt att engagera sig i palmoljebolag för att verka för förbättringar i denna bransch. Dialogarbetet sker främst genom PRI:s arbetsgrupp om palmolja. Under 2014 har arbetsgruppen haft dialoger med 25 bolag.

SAMARBETE FÖR HÅLLBAR PRODUKTION

Palmolja är den mest använda vegetabiliska oljan i världen. Oljan används som matolja och som ingrediens i en stor mängd produkter som livsmedel, kosmetika, tvål, tvättmedel och biodiesel.

Under hösten 2013 gick Etikrådet med i ett PRI-initiativ om palmolja för att tillsammans med andra investerare arbeta med detta område. De investerare som är med i PRI:s arbetsgrupp kring palmolja arbetar för att öka investerares kunskap om palmolja och skapa en samsyn hos investerare vad gäller utvecklingen av hållbar palmolja.

Under 2013 deltog Etikrådet i ett internationellt investerarinitiativ kring palmolja, som syftar till att endast producera och köpa in certifierad palmolja. Ett resultat från detta initiativ är att fem av de stora bolagen, Sime Darby, Asian Agri, IOI Corporation, Kuala Lumpur Kepong Berhad och Mussim Mas, alla har deklarerat att de stoppar nya odlingar i områden som har stor biologisk mångfald och högt ”klimatvärde”. Detta görs medan de genomför en årslång studie som syftar till att definiera vilka områden som kan komma ifråga för nya odlingar. Bolagen har tillkännagivit att investerarnas åsikter har varit en viktig drivkraft till deras ställningstagande.

NEGATIV KLIMAT- OCH MILJÖPÅVERKAN

Palmolja kan endast produceras i ett smalt bälte runt ekvatorn, vilket gör att palmoljeplantager etableras i områden med hög biologisk mångfald. När efterfrågan på palmolja ökar, ökar även behovet av mark. Regnskog huggs ner för att ge plats åt oljepalmer, vilket förändrar livsmiljön för hotade djurarter som tigrar och orangutanger. Förutom att djurarter hotas medför även avverkningen av regnskog en negativ klimatpåverkan. Om plantager anläggs på torvmark medför det en ytterligare negativ klimatpåverkan, då kol som lagrats i torvmarken kommer ut i atmosfären. Förutom miljöpåverkan finns det många fall där lokalbefolkningen fått sina landrättigheter kränkta. Flera miljöorganisationer har därför kampanjer mot så kallad ”smutsig” palmolja.

HÅLLBAR PALMOLJA

För tio år sedan bildades Roundtable on Sustainable Palmoil (RSPO) för att skapa en global standard för produktion och användning av hållbar palmolja. Fyra år senare, 2008, certifierades de första plantagerna. Idag är cirka 16 procent av all palmolja RSPO-certifierad. Kritik har riktas mot RSPO vad gäller bolagens efterlevnad av standarden och att kraven behöver bli striktare kring till exempel avskogning och torv.

PRI:s arbetsgrupp stödjer RSPO och anser att det är viktigt att det finns en global hållbarhetsstandard för palmolja. Det är ett viktigt verktyg för att förbättra förhållandena i hela sektorn. Bolagsdialogerna har fokuserat på att stödja ökad RSPO-certifiering och spårbarhet. Dialogerna har också uppmuntrat bolagen att anta policyer, som tar avstånd från avskogning, odling på torvmark och att lokalbefolkningens rättigheter inte kränks.

VIKTIGA FRAMSTEG

Under 2014 har flera bolag antagit policyer där de tydligt tar avstånd från avskogning av regnskog och odling på torvmark samt stödjer lokalbefolkningens rättighet till fritt, föregående och informerat samtycke. Hela 96 procent av världens palmoljeproduktion täcks nu av sådana policyer. En tydlig policy är ett viktigt steg. Men för att policyn ska göra skillnad krävs också att bolagen har ett systematiskt arbete för att implementera policyn och få hela bolaget inklusive leverantörskedjan att agera i enlighet med policyn. För att externa intressenter ska kunna följa och bedöma bolagens arbete krävs bra rapportering. Arbetsgruppen arbetar därför mycket med transparens och spårbarhet.

TRANPARARENS OCH SPÅRBARHET

Ett av bolagen, Wilmar, publicerar varje kvartal en rapport där de ger en beskrivning av hur de arbetar med att implementera sin ”No Deforestation, No Peat, No Exploitation Policy”.

Många bolag anger i sina policyer en tidsplan för implementering av spårbarhet, vilket är bra. Det finns många utmaningar inom palmolja, speciellt vad gäller möjligheten att spåra vilken plantage palmoljan kommer ifrån, eftersom ett palmoljeraffinaderi kan processa palmolja från många olika områden. Ett raffinaderi behöver palmolja från cirka 100 000 hektar och tar vanligtvis emot olja från flera olika kvarnar. Kvarnen är det första processteget och har vanligtvis ett upptagningsområde på cirka 10 000 hektar. De stora bolagen kan ha kvarnar där palmolja enbart processas från den egna plantagen. Andra kvarnar får palmolja från många olika leverantörer.

SAMARBETE MELLAN INVESTERARE

I PRI:s arbetsgrupp ingår 44 investerare och gruppen har telefonmöten varannan vecka för att stämma av frågor och uppdatera varandra om de dialoger man är ansvarig för. En till två investerare per bolag är huvudansvariga för respektive bolagsdialog och ansvarar för att brev skrivs och möten arrangeras med bolagen. Övriga investerare i gruppen kan välja att ge stöd till någon eller några av dialogerna, som de inte är huvudansvariga för. Etikrådet är, tillsammans med DNB, huvudansvarig för dialogen med det svenska bolaget AAK. För övriga bolag stödjer Etikrådet de ansvariga investerarnas arbete genom att skriva under brev som skickas till bolagen.

I juni träffade representanter från DNB och Etikrådet AAK på deras huvudkontor i Malmö. Bolaget presenterade sitt arbete och berättade att de omarbetat sin policy för inköp av palmolja. I den nya policyn klargör AAK att de enbart ska köpa in palmolja som producerats ”utan avskogning eller förstörelse av torvmark samt att anläggningar av plantager enbart sker med berörda lokalsamhällens fria, föregående och informerade samtycke- Free and Prior Informed Consent (FPIC)”. AAK anger i policyn även att de ska uppnå spårbarhet till kvarn i slutet av 2014 och till plantage i slutet av 2017. I bolagets hållbarhetsrapportering 2014 uppger de att de sammantaget uppnått 78 procents spårbarhet till kvarn.

Skördearbetare skär ned palmoljestock.

KAKAOBRANSCHEN SAMARBETAR FÖR FÖRÄNDRING

Precis, som bland annat tobaksbranschen, börjar nu också kakaobranschen att samarbeta för att komma tillrätta med problemen med barnarbete. Samarbeten inom en bransch brukar ofta leda till att större förändringar sker.

Etikrådet har sedan flera år tillbaka stött ett projekt som syftar till att säkerställa att barnarbete inte förekommer vid kakaoplantager. Dialoger med ett antal kakaoinköpare har förts men också med andra företrädare för branschen.

Framför allt i Västafrika, där 70 procent av världens kakaobönor produceras, har kakaoindustrin kritiserats för sin koppling till barnarbete i leveranskedjan i många år. Kakaobönorna odlas i liten skala av miljontals bönder och passerar sedan genom en komplex leveranskedja. Hundratusentals barn tros arbeta på dessa gårdar, en del av dem med riskfyllda uppgifter som att bära tungt och att utsättas för bekämpningsmedel. Arbete på kakaoplantagerna förhindrar också barn från att gå i skolan.

KONFERENS I KÖPENHAMN

Under hösten hade World Cocoa Foundation[2] en konferens i Köpenhamn, där representanter från choklad- och kakaoindustrin, återförsäljare, kakaoproducerande länders regeringar, ideella organisationer, den akademiska världen och forskningsinstitut från drygt 20 länder deltog. De delade med sig av sina kunskaper om den senaste utvecklingen av hållbarhet inom kakaosektorn samt vilka förbättringar som skett av böndernas försörjning.

Konferensen i Köpenhamn avslutades med ett rundabordssamtal mellan deltagare från kakaobranschen och investerare, i vilket Etikrådet deltog. Där diskuterades olika lösningar på barnarbete och komplexiteten i frågan belystes. Barnarbete är inte en isolerad fråga i kakaobranschen, utan förekommer i fattiga bondesamhällen där barnens arbetskraft ofta anses nödvändig för att familjerna ska klara sin försörjning. Bristen på ekonomiska möjligheter i dessa samhällen har också resulterat i att ungdomar väljer att flytta in till städerna. En utmaning för kakaoindustrin är inte bara att bekämpa barnarbete, utan också att göra kakaoodling attraktivt för nästa generation så att ungdomar stannar kvar i dessa samhällen. Det är viktigt för att branschen ska undvika brist på arbetskraft. Idag är den genomsnittliga åldern för kakaoodlare i Västafrika en bra bit över 50 år.

COCOA ACTION

Cocoa Action är ett initiativ som startades under året och koordineras av World Cocoa Foundation. Syftet med Cocoa Action är att samordna och anpassa hållbarhetsarbetet i världens största kakao- och chokladföretag, bland annat genom ökat samarbete mellan branschen och regeringar i länder där kakao odlas. Cocoa Action fokuserar i nuläget på Ghana och Elfenbenskusten, som tillsammans står för cirka 55 procent av världens nuvarande kakaoförsörjning. Initiativet kommer senare att utvidgas till andra kakaoproducerande länder.

I maj 2014 var det 24 företag engagerade i Cocoa Action, bland dem finns: ADM, Barry Callebaut, Cargill, The Hershey Company, Mondelèz International, Nestlé och Olam. Dessa aktörer har enats under ledning av World Cocoa Foundation, som fungerar som sammankallande för gruppen och underlättar genomförandet av Cacoa Actions omfattande strategi.

Olika företrädare diskuterar lösningar på hur man ska komma tillrätta med problemen i branschen, vilket gör att Etikrådet ser positivt på utvecklingen framöver. I Etikrådets fortsatta engagemang i kakaobranschen kommer utvecklingen och de åtgärder som nu diskuterats att följas upp.

[2] World Cocoa Foundation (WCF) driver olika program som syftar till att öka böndernas inkomster och främja en hållbar kakaoodling. Exempel på initiativ är lärarutbildning, utbildning i kakaoförädling, mikrolån till odlare och hälsovårdsfrågor.

etikrådet

ETT SAMARBETE MELLAN FÖRSTA,
ANDRA, TREDJE OCH FJÄRDE AP-FONDEN